

**КАТЕГОРИИТЕ СЪВЕСТ И ОТГОВОРНОСТ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА
В.ФРАНКЪЛ**

Йоанна Недялкова д.пс.

e-mail: retrojonni@abv.bg

ВСУ „Черноризец Храбър“

***Резюме:** Статията разглежда възгледите на В. Франкъл за съвестта и отговорността, принадлежащи към групата на специфично човешките феномени, оказващи влияние върху смисъла, който всеки един от нас предава на своя живот.*

***Ключови думи:** съвест, отговорност, смисъл, ситуация*

**THE CATEGORIES OF CONSCIENCE AND RESPONSIBILITY
THROUGH THE EYES OF V.FRANKL**

Yoanna Nedyalkova, PhD

e-mail: retrojonni@abv.bg

VFU “Chernorizets Hrabar”

***Abstract:** The article examines V.Frankl's viewson conscience and responsibility belonging to the group of specifically human phenomena.*

***Key words:** conscience, responsibility, meaning, situation*

На личността е присъща един феномен, а именно *съвестта*. Тя се дефинира като интуитивна способност за откриване на уникалния и неповторим смисъл, който се съдържа във всяка една ситуация. До последния си дъх, човек не знае дали е осъществил смисъла на своя живот или просто се е лъгал. Тази несигурност обаче не му отнема *смелостта* да се подчинява на своята съвест и първо да се вслушва в нейния глас, а след това във всички останали. (Франкъл, 2001,64)

Логотерапията като психотерапевтична техника има предвид същностната преходност на човешкото съществуване и тя не е песимистична, а по-скоро действена. Според Франкъл, песимистът напомня човек, който наблюдава със страх и тъга как стенният му календар от който ежедневно къса по един лист изтънява с всеки изминал ден. А от друга страна, човек, който активно атакува проблемите в своя живот е като онзи, който отстранява всеки следващ лист от своя календар и внимателно прибира при преходните, след като е нахвърлил на гърба няколко бележки за деня. Такъв човек може да разсъждава върху цялото богатство отразено в тези бележки и върху целия пълноценно изживян живот. Съдържанието на един житейски светоглед не може да бъде сведено само до душевните качества на една личност. Ако тя е болна в психично отношение това не означава, че нейният светоглед е погрешен. Налага се лекарят първо да разбере пациента си от гледна точка на неговата биография. Следователно, според Франкъл психопатология на светогледа не съществува.

Логотерапията предлага начини за справяне с невротичния страх. Техниката „парадоксално намерение“ се основава на факта, че страхът довежда до онова от което се страхуваме и хиперинтенцията прави невъзможно онова, което личността желае. При този подход пациентът с фобия се да насочи намерението си, тъкмо към това от което се страхува. И

тогава той превръща в реалност онова от което човек се бои. Именно от това се възползва логотерапията, карайки пациента да се впусне, макар и за миг в нещо от което толкова много се бои. Чрез логотерапевтичната техника, наречена парадоксално намерение се използва човешката способност за безпристрасност към себе си, присъща на чувството за хумор, така се помага на пациента да се отграничи от собствената си невроза. Този метод се прилага и при нарушен сън. Този начин на лечение представлява полезен инструмент при obsесивно-компулсивни и фобийни състояния. Щом пациентът спре да се бори със своите натрапливости и гледайки на тях с ирония посредством парадоксалното намерение в порочния кръг е направен пробив, симптомът заглъхва и накрая атрофира. Ключът към изцелението е в себенадмогването.

Според Франкъл постигнатото от съвестта, когато се открие уникалният смисъл на една ситуация или бъде приета, респ. отхвърлена дадена универсална ценност, изглежда отвежда към едно схващане за гецапти (и то въз основана онова, което наричаме воля за смисъл).

Освен обвързания с дадена уникална и неповторима ситуация смисъл, съществуват и смислови универсалии и тези възможности се наричат ценности. Облекчението, което носят на човека повече или по-малко общовалидните ценности в едно общество определени като морални и етически принципи, това облекчение той трябва да заплати с цената на известни конфликти. Не става въпрос за конфликти със собствената съвест, поради факта, че такива не съществуват. Конфликтите са присъщи на ценностите, доколкото за разлика от неповторимия смисъл на конкретните ситуации.

Съществуват ситуации в които човек е изправен пред избор на ценности и за да не бъде той произволен, отново трябва да се вслуша в гласа

на съвестта, единствено благодарение на която може да вземе свободно и отговорно решение. Тази свобода се състои от избора на две възможности: да се вслуша в гласа на съвестта или да се пропусне. Когато гласът на съвестта систематично бива заглушаван, това води до конформизъм или до тоталитаризъм в зависимост от това дали прекомерно универсализираните от обществото ценности са предлагани или налагани на индивида. (Франкъл, 2001, 67)

В живота на човек винаги има задача, която трябва да изпълни и тя никога не е принципно неизпълнима. Така животът му изглежда изпълнен със смисъл. Шансовете за реализацията на ценностите придобиват конкретни очертания. Те са не само ситуативни, но зависят и от конкретната личност. Възможностите с които разполага всеки човек-единствено той са толкова специфични, колкото и възможностите предлагани от всяка една историческа ситуация в нейната уникалност и неповторимост. На личността е дадено да знае, че във всеки миг се носи отговорност за следващия и всеки миг крие хиляди възможности, но от тях може да се реализира само една. Човешката личност е нещо своеобразно, а всяка от житейските ѝ ситуации нещо неповторимо.

В заключение, личността е отговорна пред живота и отговорите, които дава, са само конкретни отговори на конкретни „житейски въпроси“. Отговорът се дава в отговорността на човешкото съществуване, в самата си екзистенция човек отговаря на собствените си въпроси. (Франкъл, 2001, 80-81)

Литература:

1. Франкъл, В., Лекарят и душата, Леге Артис, 2001
2. Джоунс А., Изцеляване на отрицателните енергии, Кибей, 2011